

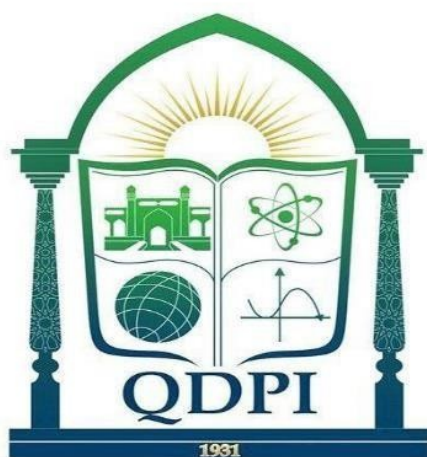

ZAMONAVIY TA'LIMNI
BOSHQARISHDA RAQAMLI
TEKNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH ISTIQBOLLARI

**ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
УПРАВЛЕНИИ СОВРЕМЕННЫМ
ОБРАЗОВАНИЕМ**

30 may 2024 yil
30 мая 2024 года
May 30 th, 2024

**PROSPECTS FOR THE USE OF
DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE
MANAGEMENT OF MODERN
EDUCATION**

**“ZAMONAVIY TA’LIMNI BOSHQARISHDA RAQAMLI
TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI”**
mavzusidagi respublika ilmiy konferensiyasi
MATERIALLARI TO‘PLAMI 30.05.2024
Qo‘qon 2024

Ushbu konferensiya O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 20 -martdagi 76-sonli buyrug‘iga asosan Qo‘qon davlat pedagogika instituti, Ta’lim menejmenti kafedrasini tomonidan tashkil etildi .

Mas’ul muharrirlar

N.M.Bababeva

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini DSc. dots.*

M.Kurbonov

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini katta o‘qituvchisi*

Tahrir kengashi:

N.S.Jo‘rayev

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, ps.f.n, dosent*

X.A.Ustadjalilova

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini mudiri p.f.n. dotsent*

T.Xaydarov

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini i.f.d. professor*

G.Radjabova

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini dosent*

Sh.Xonbabayev

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini o‘qituvchisi*

M.Raxmonova

*Qo‘qon davlat pedagogika instituti
Ta’lim menejmenti kafedrasini o‘qituvchisi*

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI TA’LIM
OLUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATI IMKONIYATLARINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Yuldashev Abdurauf Ro‘zmatjonovich

Qo‘qon DPI, o‘qituvchi, tel: (91)691-06-36

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli texnologiyalarning hozirgi kundagi ahamiyati hamda masofaviy ta’lim orqali ta’lim oluvchilarning ijodiy faoliyati imkoniyatlarini takomillashtirish usullari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, ta’lim oluvchilar, ijodiy faoliyat, masofaviy ta’lim texnologiyalari, masofaviy ta’lim.

Bugungi kunda o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini o‘zini-o‘zi anglashini maqsad qilib qo‘ygan an’anaviy kunduzgi ta’lim tizimi va shakllari, usullarining o‘zaro bog‘liqligi va telekommunikatsiyalarni rivojlantirish tufayli uni to‘liq va chuqur hal eta olmaydi. Mamlakatdagi noqulay iqtisodiy vaziyat tufayli maktablarda ilmiy-nazariy, kadrlar va moddiy-pedagogik resurslarning cheklanganligi masofaviy ta’lim texnologiyalarini va o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarishga ko‘maklashish, o‘z bilimlarini kengaytirish, hududiy ta’lim tizimini rivojlantirish uchun mavjud imkoniyatlar, shart-sharoitlar, ijodiy bazani ta’minlash, joylarda iqtidorli o‘quvchilar bilan ta’lim muassasalarining pedagogik ishlarini tashkil etish masalalari yechimini ta’minlash. Masofaviy ta’lim muntazam ta’limning qo‘shimcha shakli sifatida kompyuter texnologiyalari orqali shaxsning ta’limni amalga oshirish muammolarini hal qilishi mumkin, zamonaviy talabaga texnik jarayonni kuzatib borish va o‘zini axborot markazini shaxsi sifatida his qilish imkonini beradi.

O‘qituvchilar va talabalarning masofaviy olimpiadalarda, kurslarda, loyihalarda ishtirok etishi ularga o‘qishning individual nuqtai nazardan ishlab chiqishga, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun maqsad va vazifalarni belgilashga yordam beradi. Kompyuter texnologiyalari yordamida talabalarning ijodiy faoliyatini tashkil etuvchi

masofaviy ta’lim texnologiyalarini ishlab chiqish talabalarga kunduzgi ta’limni to’ldirish, o’z ta’limida faol rolini kuchaytirish, o’z bilimlariga muvofiq ijodiy salohiyatini ro’yobga chiqarish imkonini beradi.

Talabalar tomonidan ijodiy mahsulotlar yaratishga bizning yondashuvimiz tubdan farq qiladi: birinchidan, ijodiy jarayon va o’quvchilarning o’zlarining o’quv mahsulotini yaratishi mavjud bo’lib, buning asosida ham o’quv sheriklari bilan tanishish, ham ularning kompyuter texnologiyalarini o’zlashtirishga asoslanadi. O’ylaymizki, talabalarning masofaviy ta’limning dastlabki bosqichida o’zlarini isbotlash qobiliyati, uning maqsadi talabalar va o’qituvchi tomonidan ushbu sohadagi bilim, ko’nikma va ko’nikmalarning dastlabki darajasini aniqlash, talabalarning ta’lim motivatsiyasini rivojlantirishga, o’z ta’lim maqsadlarini belgilashga yordam beradi.

Masofaviy ta’lim o’qituvchilar va talabalarga birlashishga, bitta umumiy muammo atrofida diqqatni jamlashga yordam beradi, shu bilan birga makon va vaqtdagi sub’ektlar, ob’ektlar va faoliyatlarning intensiv ta’lim konsentratsiyasi mavjud.

To’liq va masofaviy ta’limning uyg’unligi talabalarning ta’lim imkoniyatlarini oshirishni nazarda tutadi, ya’ni, internet orqali shaxsning ta’limni amalga oshirish muammolarini hal qilishi mumkin. Kunduzgi ta’limning masofaviy ta’lim bilan uyg’unligi ikki faoliyatning mexanik bog’liqligi emas, balki ijodiy shaxsni shakllantirish jarayonining ma’lum bir tashkil etilishi bo’lib, unda kunduzgi va masofaviy ta’lim funksiyalari o’zaro boyitiladi.

Kunduzgi va masofaviy ta’limning bosqichlarini ajratib ko’rsatish muhimdir. To’liq vaqtda masofaviy ta’lim tizimini ishlab chiqish zarur va bosqichlar ketma-ketligi sifatida ifodalanishi mumkin.

Birinchi bosqich - kunduzgi va masofaviy ta’limning mazmuni va protsessual fan yo’nalishlarining mos kelishi.

Ikkinchi bosqich - o’quv bilimlarining predmet sohalarini farqlash, ishlab chiqarish faoliyatining o’zgarmas strukturasi ajratish.

Uchinchi bosqich - o’quv jarayonini, ta’lim bilimlarining shakllari va usullarini qayta qurish, bilimlarni boyitish, o’zgartirish. Bu ijodiy faoliyat uchun zaruriy shartdir.

To’rtinchi bosqich - kunduzgi va masofaviy ta’lim funksiyalarini o’zaro boyitish. Bu jarayon turli kanallar orqali o’tadi. Agar kunduzgi ta’limda yangi kognitiv motivlar yangilansa, to’g’ri tashkil etilgan masofaviy ta’lim ularning qoniqish manbai bo’lib xizmat qiladi. Masofaviy ta’lim jarayonida olingan bilim va ko’nikmalar talaba uchun mazmunga ega bo’ladi.

Kunduzgi va masofaviy ta’limning ulanish shakllari har xil bo’lishi mumkin. To’liq va masofaviy ta’lim alohida jarayon bo’lmasligi uchun ular talaba ongida sintezlanishi kerak. Bu o’quvchining motivatsiyasining o’zgarishida, uning o’zini o’zi tayyorlashida, o’zini o’zi qadrlashida, ko’nikmalarni uzatishda namoyon bo’lishi mumkin. Qoida tariqasida, masofaviy ta’limda shakllangan o’quv faoliyatining barqaror, individuallashtirilgan uslubi shaxsning ijodiy namoyon bo’lishi bilan bog’liq bo’ladi. Shunday qilib, kunduzgi va masofaviy ta’limning integratsiyalashuvi sharoitida talaba shaxsining rivojlanishi o’zini masofaviy faoliyatdan motivlar, bilim, ko’nikmalar o’tkazishi sifatida namoyon bo’lishini takidlash muhimdir.

An’anaviy kunduzgi ta’limni masofaviy ta’lim bilan taqqoslaganda, an’anaviy ta’limdagi o’quv faoliyati bilishning bir jihati sifatida qurilganiga e’tibor qaratish lozim. Bu ishlab chiqarish faoliyatining yetarli darajada shakllanishini ta’minlay olmaydi, chunki ikkinchisi shaxsning o’zini o’zi rivojlantirishi va turli xil ijtimoiy faoliyat turlariga o’zini o’zi tayyorlashni talab qiladi. Masofaviy ta’limdagi ishlab chiqarish faoliyati talabalarda nafaqat bilim faoliyati, balki boshqa faoliyat ko’nikmalarini ham shakllantiradi. Masofaviy ijodiy faoliyatning tuzilishi talabaning ijtimoiy tajribaning turli sohalari bilan o’zaro aloqasini kengaytiradi: u o’zining kelajakdagi hayotida zarur bo’lgan muxim ko’nikmalarga ega bo’ladi, haqiqiy hayotga yaqinroq bo’lgan kengroq o’quv vazifalarida xulq-atvor tajribasi; ijodiy konstruktiv faoliyat tajribasi, baholash tajribasi, an’anaviy kunduzgi ta’limda shakllanmagan noma’lum odamlar bilan aloqa aloqalarini amalga oshirish tajribasiga ega bo’ladi.

An’anaviy ta’lim bugungi kunda o’quvchilarni butun to’liqligi va ochiqligi bilan hayotga tayyorlamaydi, masofaviy ta’lim esa global telekommunikatsiya sohasidagi faoliyat doirasini kengaytiradi va axborot tizimlari bilan ishlaydi. Masofaviy ta’limda

samarali faoliyatni tashkil etish bu doirani kengaytirishning samarali vositasidir. Talabalar ijodiy faoliyat jarayonida turli o’quv fanlari bo’yicha bilimlarni qo’llash asosida yo’naltirishni amalga oshiradilar.

Masofaviy ta’limning o’ziga xos xususiyatlaridan biri talabalarning samarali faoliyatining asosiy xususiyatidir. Masofaviy ta’lim oluvchi talaba tomonidan shakllantirilgan ko’nikmalar va internetda mavjud bo’lgan ma’lumotlar massivlarining o’ziga xos xususiyatlarini umumlashtirish orqali ta’limning yaxlitlash lozim.

Masofaviy o’qitish har bir talaba kutubxonada yoki uyda o’z shaxsiy dasturi bilan shug’ullanadigan sharoitlarga erishishga imkon beradi. Vaqti-vaqti bilan talabalar umumiy muammolarni hal qilish uchun telekommunikatsiyalar yordamida birlashtiriladi. Bunday holda, bitta o’quvchi uchun bitta o’quv jarayoni bir vaqtning o’zida ikki, uch yoki undan ko’p joydan amalga oshirilishi mumkin, bu o’quvchi, uning o’qituvchilari va ota-onalari uchun individual ta’lim tizimini rejalashtirish uchun keng tanlovni ta’minlaydi.

Shubhasiz, to’liq masofaviy ta’lim nazorat, baholash, sertifikatlashtirishning maxsus tizimini talab qiladi. Muhim ro’lni ular olgan informatsion bilimlar yig’indisi emas, balki o’quvchilarning harakatlari, ma’lum bir ta’lim sohasidagi qobiliyati egallaydi. Ularning axborot bilan ishlash, tahlil qilish va muayyan maqsadlarga erishish uchun foydalanish qobiliyati baholanadi.

Talaba o’zining ijodiy mahsulotini yaratsa va kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda, o’z ta’lim maqsadlariga erishish uchun u bilan internetga kirsa, Masofaviy ta’lim talabalarning ta’lim imkoniyatlarini kengaytiradi.

Masofaviy ta’lim yordamida kunduzgi ta’limning o’ziga xos muammolari masalan: iqtidorli bolalarni o’qitish kabi masalalarini hal qiladi. Bunday talabalarning masofaviy olimpiadalarda, kurslarda, viktorinalarda, loyihalarda ishtirok etishi ularga o’qishning individual traektoriyalarini rivojlantirishga, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun maqsad va vazifalarni aniqlashga yordam beradi.

To’liq vaqtda o’qiyotgan talaba masofaviy kurslarda o’qiyotganda qanday ijodiy qobiliyat va qo’shimcha imkoniyatlarga ega bo’ladi? Masofaviy ta’limni tashkil etish

bo'yicha tajribamiz shuni ko'rsatdiki, masofaviy ta'lim tizimi talabaga quyidagi imkoniyatlarni beradi:

a) kunduzgi maktabda unga berilgan o'quv materialli mazmunidan, o'quv rejasi shakllaridan tashqariga chiqishni o'rganadi;

b) o'z ijodiy qobiliyatlari va malakalarini kasbiy tekshirish uchun qo'shimcha imkoniyatga ega bo'ladi;

v) Internetning axborot maydonidan foydalanish, ularning ijodiy faoliyati ko'lamini kengaytirishni o'rganadi

d) o'z ijodiy mahsulini tegishli darajadagi iqtidorli talabalarning ishi bilan taqqoslashni o'rganadi, o'zi uchun munosib ijodiy muhitni, uning fazilatlari mahalliy sharoitga qaraganda ko'proq darajada amalga oshiriladigan ta'lim maydonini topa oladi;

e) bir nechta o'quv dasturlari, kurslar, metodlar, o'qituvchilarga ega bo'lish imkoniyatini oladi, shuning uchun u o'z ta'lim faoliyati yo'nalishini tanlash huquqiga ega bo'ladi. Talabalar manfaati uchun kunduzgi va masofaviy ta'lim beruvchi o'qituvchilarning hamkorligi;

f) o'zining rasmiy ta'lim vazifalarini masofaviy kurslar yordamida hal qiladi. Misol uchun, imtihonda talaba adabiy asarlarni tahlil qilish qobiliyatini ko'rsatishi kerak. Masofaviy ta'limni tanlash bu ko'nikmalarni rivojlantirsa, o'quvchi ularni yuzma-yuz ta'lim jarayonida qo'llay oladi.

Darhaqiqat, yuqorida sanab o'tilgan ko'nikmalar talabaga axborotni qayta ishlashga yordam beradi, ammo bizning fikrimizcha, bunday ko'nikmalar ikkinchi darajalidir. Talabaning hayotiy faoliyatning yangi makonidagi faoliyatining ma'nosini belgilaydigan birlamchi ko'nikmalarni ajratib ko'rsatish kerak. Ushbu ko'nikmalarga masofaviy ta'lim oluvchining ijodiy qobiliyatlari va universal qobiliyatlari kiradi.

Ta'limning asosiy maqsadi - tizimli fikrlashni shakllantirish va rivojlantirish, o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish, o'ziga xos, g'ayrioddiy ta'lim mahsulotini yaratish. Trening dialog rejimida olib boriladi. Bu shuni anglatadiki, talaba tomonidan o'zlashtirilishi kerak bo'lgan ma'lum bilim, ko'nikma va malakalar to'plamini tavsiflovchi o'quv dasturi mavjud. Interaktiv rejimda o'qitishning o'ziga xos

xususiyati shundaki, vazifalar bir marta va umuman tanlanmaydi, balki talabaning rivojlanish darajasiga va hatto uning qiziqishlariga bog’liq. Biroq, ularning barchasi o’quv dasturida belgilangan chegaralardan tashqariga chiqmaydi.

ADABIYOTLAR:

1. Кулюткин Ю.К. Творческое мышление в профессиональной деятельности учителя // Вопросы психологии. - 1986. - №2. - С.21-30.
2. Андрианова Г.А. Пушкин в сети Интернет: Технология организации дистанционного творческого проекта // Народное образование. 1999.
3. Шакирова Ч.Т. Талабаларнинг ижодий фикрлашини ривожлан-тириш ва дастурий назорат асосида ўқитиш самарадорлигини ошириш: Дис. ... пед.фан.бўйича фал.док. – Андижон, 2009. – 167 б.
4. Siddikovna, Ahmedova Zebikhon, Marasulova Zulayho Abdullayevna, and Yuldashev Abdurauf Rozmatjonovich. "Innovations and Advanced Foreign Experiences in Teaching Informatics in Higher Education in Interdisciplinary Relations." JournalNX (2021): 371- 374.

SANOATNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI ISTIQBOLLARI

ABDUPATTOYEV SANJARBEK MIRSODIQ O‘G‘LI

AKRAMOV MIRZAQOSIM BAHTIYORJON O‘G‘LI,

Qo‘qon DPI “Maktab menejmenti” ta’lim yo‘nalishi 4-bosqich talabalari

KURBANOV MUZAFFAR UMMATOVICH,

Qo‘qon DPI katta o‘qituvchisi

15.	TA'LIM SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH... Maxmudaliyeva Manzuraxon Rahmon qizi	69
16.	QO'QON NAQQOSHLIK MAKTABI AN'ANALARINI O'QITISHDA TA'LIMNING ZAMONAVIY TALIM TEXNOLOGIYAVIY YO'LLARI.. Sattorova Sarvinozxon Ortiqboy qizi	73
17.	RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI TA'LIM OLUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATI IMKONIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH... Yuldashev Abdurauf Ro'zmatjonovich	80
18.	SANOATNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI ISTIQBOLLARI...ABDUPATTOYEV SANJARBEK MIRSODIQ O'G'LI, AKRAMOV MIRZAQOSIM BAHTIYORJON O'G'LI, KURBANOV MUZAFFAR UMMATOVICH	86
19.	MATEMATIKA O'QITISHDA TENGLAMALARNI YECHISHNING BA'ZI SUN'IY USULLARI...Sh.Sh.Madraximov, M.A.Ummatova, G.A.Axmedova	92
20.	TA'LIM MUASSASASI SAMARADORLIGINI BAHOLASH.... Saxobiddinova Nilufarxon Kamoliddin qizi	95
21.	МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ Мадаминова Хуснида Рашидовна преподаватель кафедры Менеджмент образования Исроилова Шахзода Шавкатжон кизи	99
22.	Ta'lim sifat samaradorligini oshirishda xalqaro tajribalardan foydalanish... Ergashev Nozim Nabiyeovich	104
23.	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish tushunchasi va usullari... Mirzayeva Yoqutxon Ja'farxon Qizi	108
2-SHO'BA O'ZBEKISTONNING YANGI TARAQQIYOT DAVRIDA TA'LIM BOSHQARUVI SOHASINING RIVOJLANTIRISH HOLATI		
24.	O'zbekistonda personalni boshqarishning xorijiy tajribalardan foydalanish imkoniyatlari...X.Ustadjalilova, Mamayusupova Dildora	112
25.	ZAMONAVIY TA'LIMNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA TAMOIYILLARI... Radjabova Gavxar Umarovna	118
26.	PEDAGOGIK OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI NAZORAT BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH... Saidova Xilolaxon Rashidjon qizi	123
27.	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA DUAL TA'LIMNI O'QUV JARAYONIDA QO'LLASH.... Tashpulatova Gulchirой Рустамовна	128
28.	XOTIN-QIZLAR TA'LIM IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING TAMOIYILLARI VA ISTIQBOLLARI...Qosimov Abdulaziz Obidjon o'g'li Kurbanov Muzaffar Ummatovich	131